POPOJUTRZE

NIE PANIKUJ!

Edukacyjna gra planszowa

Scenariusz na lekcje "Edukacji dla bezpieczeństwa" w klasach VII-VIII szkół podstawowych i I-II szkół ponadpodstawowych

Materiał powstał w ramach projektu

„POPOJUTRZE 3.0 – KSZTAŁCENIE”

(FERS.05.01-IZ.00-0007/23)

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
SENSE

Spis treści

1. Metryka 3
2. Cele szczegółowe i odniesienie do podstawy programowej 4
3. Przebieg lekcji 5
3.1 Wprowadzenie merytoryczne (15 minut) 5
3.2. Rozgrywka nr 1 (20 minut) 5
3.3. Samoocena nr 1 (5 minut) 6
3.4. Dyskusja po rozgrywce nr 1 (5 minut) 6
3.5. Rozgrywka nr 2 (15 minut) 7
3.6. Samoocena nr 2 (5 minut) 7
3.7. Dyskusja i analiza porównawcza (10 minut) 7
3.8. Podsumowanie lekcji przez nauczyciela (5 minut) 8
4. Materiał dodatkowy: Zagadnienia związane z programem zajęć EDB i odpowiadające im elementy gry 9

Niniejszy materiał opublikowany jest na licencji CC BY 4.0 (Creative Commons – Uznanie autorstwa – 4.0 Międzynarodowe).
Szczegóły licencji znajdziesz TUTAJ: https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl
Co do zasady masz prawo do korzystania, używania i remiksowania niniejszego materiału w celach komercyjnych i niekomercyjnych, przy jednoczesnej konieczności podania autorów materiału.
Prosimy również, abyś podał/a informację, że materiał powstał w ramach projektu „POPOJUTRZE 3.0 – KSZTAŁCENIE", www.popojutrze.pl.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
SENSE

1. Metryka

Przedmiot	Edukacja dla Bezpieczeństwa
Klasa / Etap	VII–VIII szkoły podstawowej, I–II szkoły ponadpodstawowej
Temat zajęć	Zachowania w sytuacjach kryzysowych — powódź, zarządzanie kryzysowe, współpraca i komunikacja w grupie
Rodzaj zajęć	Lekcja problemowa z elementami symulacji i analizy praktycznej
Czas trwania	2 jednostki lekcyjne (90 minut)
Miejsce realizacji	Sala lekcyjna lub pracownia komputerowa z dostępem do gry edukacyjnej i projektora
Cele ogólne	- Przekazanie wiedzy o zagrożeniach związanych z powodzią i innymi klęskami żywiołowymi. - Zrozumienie roli służb publicznych oraz zasad reagowania kryzysowego.
Cele wychowawcze	- Kształtowanie postawy otwartości na współpracę i empatii wobec innych. - Rozwijanie umiejętności odpowiedzialnego działania w grupie. - Wzmacnianie samooceny uczniów poprzez informację zwrotną. - Budowanie odporności na stres poprzez ćwiczenia w kontrolowanych warunkach.
Podstawa programowa	Szkoła podstawowa (kl. IV–VIII): II.4, II.5. Szkoła ponadpodstawowa: I.11, II.1.8.
Środki dydaktyczne	- Gra edukacyjna „Nie Panikuj!” (plansza, karty, żetony). - Arkusze ewaluacyjne. - Karty samooceny. - Projektor / rzutnik.
Metody pracy	- Symulacja. - Studium przypadku. - Dyskusja grupowa.

Formy pracy	- Praca w grupach (4–6 osób). - Praca indywidualna (samoocena). - Dyskusja w grupie.
Uwagi dla nauczyciela	Przed przystąpieniem do zajęć należy sprawdzić, czy w grupie nie znajdują się uczniowie, którzy doświadczyli traumatycznych sytuacji związanych z powodzią lub innymi klęskami żywiołowymi. W takich przypadkach należy rozważyć indywidualne przygotowanie do udziału w grze lub zapewnienie alternatywnej formy uczestnictwa.

2. Cele szczegółowe i odniesienie do podstawy programowej

Uczeń:

- **Identyfikuje i opisuje** typowe zagrożenia środowiskowe związane z powodzią oraz innymi klęskami żywiołowymi, wskazując możliwe skutki dla ludzi, infrastruktury i środowiska (PP: II.5; II.1.8).
- **Wymienia i charakteryzuje** zadania oraz kompetencje poszczególnych służb ratunkowych (Państwowa Straż Pożarna, Policja, służby medyczne, wojsko, władze samorządowe) w sytuacjach kryzysowych, uzasadniając znaczenie stosowania się do ich zaleceń (PP: II.4).
- **Wyjaśnia** podstawowe zasady zarządzania kryzysowego oraz znaczenie prognoz i analiz ryzyka w podejmowaniu decyzji (PP: I.11).
- **Określa** możliwe źródła i skutki dezinformacji w trakcie kryzysu oraz proponuje sposoby jej przeciwdziałania.
- **Demonstruje** umiejętności skutecznej komunikacji i współpracy w zespole podczas realizacji zadań w warunkach symulowanego kryzysu.
- **Analizuje** swoje mocne i słabe strony w pracy zespołowej w trakcie symulowanej sytuacji kryzysowej, oraz w radzeniu sobie ze stresem.

Podstawa programowa dla szkół podstawowych – Edukacja dla bezpieczeństwa, kl. IV-VIII

II.4 Uczeń omawia rolę różnych służb i innych podmiotów, uzasadnia znaczenie bezwzględnego stosowania się do ich zaleceń;

II.5 Uczeń wymienia przykłady zagrożeń środowiskowych, w tym zna zasady postępowania w razie pożaru, wypadku komunikacyjnego, zagrożenia powodzią, intensywnej śnieżycy, uwolnienia niebezpiecznych środków chemicznych, zdarzenia terrorystycznego.

Podstawa programowa dla liceów i techników – Edukacja dla bezpieczeństwa

I.11 Uczeń orientuje się w podstawowych zasadach zarządzania kryzysowego i rozumie jego istotę

II.1.8 Uczeń przedstawia typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi, pożaru lub innych klęsk żywiołowych

3. Przebieg zajęć

LEKCJA 1

3.1 Wprowadzenie merytoryczne (15 minut)

Cel: Uporządkowanie wiedzy uczniów nt. sytuacji kryzysowych oraz roli służb i obywateli.

Działania nauczyciela:

- Krótkie omówienie: czym jest sytuacja kryzysowa, jak działa zarządzanie kryzysowe, kto pełni jakie role.
- Przykłady realnych sytuacji (powódź, ewakuacja, dezinformacja, brak zasobów).
- Przypomnienie zasad działania służb: straż, pogotowie, samorząd, media.
- Prezentacja elementów gry (role, karty, plansza) i powiązanie ich z rzeczywistością.

Wskazówka: Można pokazać krótki film lub grafikę (np. zdjęcie sztabu kryzysowego, mapy zagrożeń, itp.)

Działania uczniów: Słuchają, notują, zadają pytania, komentują przykłady.

3.2. Rozgrywka nr 1 (20 minut)

Cel: Pierwsze doświadczenie sytuacji kryzysowej – gra jako symulacja decyzyjna.

Działania nauczyciela:

- Podział uczniów na grupy 4–6-osobowe, każda osoba losuje lub otrzymuje rolę (np. burmistrz, naukowiec, policjant, strażak).
- Przypomnienie zasad gry i uruchomienie rozgrywki – możliwie dynamicznie (z odmierzanym czasem).
- Nauczyciel obserwuje interakcje w grupach, notuje zachowania, poziom zaangażowania i współpracy.

Działania uczniów: Grają w grupach, podejmują decyzje, negocjują, współpracują.

3.3. Samoocena nr 1 (5 minut)

Cel: Refleksja nad własnym udziałem w grze, stresem i współpracą.

Działania nauczyciela: Rozdaje arkusze samooceny pracy w grupie i poziomu stresu.

Działania uczniów: Wypełnienie arkusza „Samoocena: praca w grupie" i „Samoocena poziomu stresu".

3.4. Dyskusja po rozgrywce nr 1 (5 minut)

Cel: Uczenie się przez refleksję – analiza decyzji, błędów i dobrych praktyk.

Działania nauczyciela: Moderuje dyskusję, zadaje pytania.

Działania uczniów: Uczestniczą w dyskusji, wskazują mocne i słabe strony działań.

Pytania pomocnicze do dyskusji:

- Co zadziałało dobrze?
- Gdzie zabrakło informacji, zasobów, współpracy? Jakie procesy związane z rzeczywistymi sytuacjami kryzysowymi miały swoje odbicie w grze?
- Czy rola była zrozumiała i możliwa do wykonania? Jak się ma rola pełniona w grze do zadań odpowiadających jej służb w świecie rzeczywistym?
- Co zmieniłbyś w kolejnym podejściu?

LEKCJA 2

3.5. Rozgrywka nr 2 (15 minut)

Cel: Poprawa efektywności działania na podstawie wniosków z poprzedniej gry.

Działania nauczyciela:

- Zachowanie tych samych grup lub zamiana ról dla uczniów (jeśli to możliwe).
- Uczniowie grają drugi raz – chcemy, aby robili to szybciej, sprawniej, z większą świadomością.

Działania uczniów: Grają, wdrażając wnioski z pierwszej gry.

3.6. Samoocena nr 2 (5 minut)

Cel: Porównanie własnych postaw, decyzji i poziomu stresu z pierwszą rozgrywką.

Działania nauczyciela: Ponowne rozdanie kart samooceny; porównanie wyników z pierwszym podejściem.

Działania uczniów: Ponowne wypełnienie kart samooceny z refleksją: co zmieniłem/am? co poprawiłem/am?

3.7. Dyskusja i analiza porównawcza (10 minut)

Cel: Utrwalenie wiedzy i strategii działania.

Działania nauczyciela: Moderuje dyskusję.

Działania uczniów: Uczestniczą w dyskusji, porównują wnioski.

Pytania pomocnicze do dyskusji:

- Co zrobiliśmy lepiej niż za pierwszym razem?
- Jakie decyzje były bardziej trafne i dlaczego?
- Czy wiedza o służbach i procedurach pomogła podejmować lepsze decyzje?
- Jakie emocje towarzyszyły obu rozgrywkom?

3.8. Podsumowanie lekcji przez nauczyciela (5 minut)

Cel: Zamknięcie procesu dydaktycznego, odniesienie do celów i podstawy programowej.

Działania nauczyciela:

- Krótkie przypomnienie najważniejszych wniosków.
- Podkreślenie roli współpracy, komunikacji, procedur i zasobów.
- Zachęta do obserwacji rzeczywistych komunikatów kryzysowych w mediach.

Działania uczniów: Słuchają, zadają pytania.

4. Materiał dodatkowy: Zagadnienia związane z programem zajęć EDB i odpowiadające im elementy gry

Zagadnienie EDB	Cel dydaktyczny	Element gry
Zarządzanie kryzysowe w sytuacji powodziowej	Zrozumienie ról służb i procesu decyzyjnego w czasie kryzysu	Podział ról (Straż, Szpital, Burmistrz), karty dylematów decyzyjnych
Znaczenie prognoz i analiz ryzyka	Znaczenie przewidywania zagrożeń w podejmowaniu decyzji	Karty prognoz naukowca, dylematy: symulacje pogody i fali
Ochrona infrastruktury krytycznej	Identyfikacja obiektów kluczowych i sposobów ich ochrony	Dylematy: ewakuacja szpitala, zabezpieczenie starówki, drogi
Zasady ewakuacji ludności i logistyki ratunkowej	Poznanie zasad ewakuacji i roli służb ratunkowych	Karty: przymusowa ewakuacja, ewakuacja zoo, dodatkowe łodzie
Znaczenie współpracy społecznej i solidarności	Rozwijanie postaw prospołecznych i odpowiedzialności zbiorowej	Karta: sąsiedzka mobilizacja, apel do mieszkańców, kampania pomocowa
Zarządzanie informacją i przeciwdziałanie dezinformacji	Zrozumienie roli mediów i ryzyk dezinformacji	Karty: fake news, centrum informacji, media, eskalacja paniki
Zasoby i ich ograniczona dostępność	Uczenie racjonalnego gospodarowania ograniczonymi zasobami	Tor zasobów, dylematy: przekierowanie środków, zapasy krwi
Psychospołeczne skutki katastrof i pomoc psychologiczna	Uświadamianie roli wsparcia psychicznego dla ofiar	Karta: centrum wsparcia psychologicznego, zasób morale